

Nr 81.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1935 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ned-sättning av räntan å vissa lån ur lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby jämte en i ämnet väckt motion.

(4:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 1 februari 1935 dagtecknad proposition, nr 60, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, *dels* att räntan å de byggnadslån, som ur lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby utlämnats efter en räntefot överstigande $4\frac{1}{2}$ procent eller ock framdeles må komma att utlämnas, må, med iakttagande av de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade villkoren, räknat från och med den 1 januari 1935 tills vidare utgå efter $4\frac{1}{2}$ procent om året, därest lånet belöper å tomt, vilken innehaves av tjänstemannasamhällets vid Mörby egnahemsförening med begränsad personlig ansvarighet, statstjänsteman eller statstjänstemans änka eller barn, samt efter 5 procent om året, därest lånet belöper å annan tomt; *dels ock* att räntan å det lån, som enligt riksdagens år 1933 lämnade medgivande må ur samma fond komma att beviljas nämnda förening för anläggning av vägar och öppna platser samt vatten- och avloppsledningar må, med iakttagande av omförmälda villkor, tills vidare utgå efter $4\frac{1}{2}$ procent om året.

Tjänstemannasamhällets vid Mörby egnahemsförening med begränsad personlig ansvarighet har lämnat följande uppgifter rörande ifrågavarande byggnadslån.

Lån beviljades till högst 75 procent av byggnadskostnaden, vilken fastställdes av statens kontrollant rörande tjänstemannasamhället. Intet lån finge dock överstiga 20,000 kronor.

Storleken av de räntor, som skulle erläggas å från sagda lånefond utlämnade byggnadslån, framginge av följande sammanställning:

	Räntan utgjorde, därest tomten innehades av föreningen, statstjänsteman, hans änka eller barn	annan
	%	%
I. Lån för bebyggande av tomt å område upplåtet enligt beslut av 1911 års riksdag		
a) därest byggnaden påbörjats före den 16 april 1917	$4\frac{1}{2}$	5

	Räntan utgjorde, därest tomten innehades av	
	föreningen, statstjänste- man, hans änka eller barn	annan
	%	%
b) därest byggnaden påbörjats efter den 15 april 1917	5	5 ¹ / ₂
II. Lån för bebyggande av tomt å område upplåtet enligt beslut av 1920 års riksdag	5	6
dock att räntan från och med den 1 januari 1929 sänkts till 4 ¹ / ₂ respektive 5 ¹ / ₂ procent för lån, som avsåge byggnader, vilka till huvudsaklig del uppförts under åren 1921—1924.		
III. Lån för bebyggande av tomt å område, upplåtet enligt beslut av 1933 års riksdag	5	5 ¹ / ₂

Omkring en tredjedel av tomterna inom egnahemssamhället innehades av icke statstjänstemän, och räntan å lån, som av statskontoret beviljats för bebyggande av sistnämnda tomter, uppginge i flertalet fall till 5¹/₂ procent. För år 1933 hade föreningen å det sammanlagda kapital, som av statskontoret utlämnats i byggnadslån till föreningen, i genomsnitt erlagt en ränta av 4.91 procent.

Departementschefen har förordat, att räntan å de byggnadslån, som ur lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby utlämnats efter en räntefot överstigande 4¹/₂ procent eller ock kunde komma att utlämnas, finge tills vidare utgå efter 4¹/₂ procent om året, därest lånet belöpte å tomt, vilken innehades av Mörbyföreningen eller statstjänsteman eller sådan tjänstemans änka eller barn, samt efter 5 procent, därest lånet belöpte å annan tomt. Vidare har departementschefen tillstyrkt, att räntan å det lån å högst 60,000 kronor, som enligt riksdagens år 1933 lämnade medgivande kunde komma att beviljas Mörbyföreningen för anläggning av vägar m. m., finge utgå efter 4¹/₂ procent. Nedsättningen av räntan borde vara förknippad med skyldighet för låntagaren att framdeles vidkännas den höjning av räntefoten, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan å den fonderade statsskulden prövade påkallad. En dylik räntehöjning borde dock, såvitt anginge äldre lån, ej gå utöver de bestämmelser rörande räntefoten, som gällde, då lånet beviljades. Räntesänkningen borde gälla från och med 1935 års ingång. Ifrågavarande räntesänkningar skulle icke föranleda nedsättning av sådan ränta, som enligt av Kungl. Maj:t meddelad föreskrift skulle utgå för den händelse till betalning förfallet belopp icke av föreningen i föreskriven ordning erlades. I anslutning till räntesänkningen borde vidare nedsättning av de årliga annuiteterna äga rum, varvid borde iakttagas, att lånen komme att vara återbetalade vid den tidpunkt, som förutsatts vid deras utlämnande.

I följd av de av departementschefen förordade räntenedsättningarna komme statens ränteinkomster från Mörbyfonden för de närmaste åren att nedgå med omkring 4,500 kronor. Detta förhållande behövde emellertid icke medföra nå-

gon ändring i uppskattningen av statsverkets inkomster för nästkommande budgetår av räntor från berörda fond.

I en inom andra kammaren av herr *R. Lundqvist* väckt motion, nr 501, har hemställts, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 60 med den ändringen och tillägget, *dels* att räntan å de lån ur lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby, vilka i enlighet med beslut av 1920 och 1922 års riksdagar lämnats tjänstemannasamhället vid Mörby egnahemsförening med begränsad personlig ansvarighet och som avse antingen byggnader, vilka till huvudsaklig del uppförts under åren 1921—1924, eller ock anläggning av vägar och öppna platser samt vatten- och avloppsledningar, vilka till huvudsaklig del utförts under nämnda tid, må, räknat från och med den 1 januari 1935, nedsättas, beträffande byggnadslån, som avser tomt, vilken innehaves av nämnda förening, statstjänsteman eller statstjänstemans änka eller barn, från $4\frac{1}{2}$ procent till 4 procent, beträffande byggnadslån, som avser byggnad å annan tomt, från 5 till $4\frac{1}{2}$ procent och beträffande lån för anläggning av vägar och öppna platser samt vatten- och avloppsledningar från $4\frac{1}{2}$ till 4 procent, *dels att* de förmåner, som enligt tomträttsavtalet mellan föreningen och staten av den 29 mars 1912 med vissa ändringar enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1914 tillkomma statstjänstemans änka eller barn, måtte utsträckas att omfatta jämväl statstjänstemans föräldrar eller syskon.

Över berörda motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande av *statskontoret*, som anfört bland annat följande:

Motionärens förslag innebure i förhållande till vad Kungl. Maj:t hemställt i propositionen nr 60 i första hand en räntesänkning med ytterligare en halv procent beträffande lån för sådana byggnader och väganläggningar m. m., vilka till huvudsaklig del utförts under åren 1921—1924. 1929 års riksdag hade medgivit viss räntenedsättning å ifrågavarande lån. Detta beslut berörde ett 60-tal byggnadslån och tvenne lån för väganläggningar m. m. Å dessa lån återstode numera oguldet i runda tal å byggnadslånen ett sammanlagt belopp av 550,000 kronor och å väglånen ett sammanlagt belopp av 220,000 kronor. Den räntenedsättning, varom motionären hemställt, skulle således innebära en omedelbar utgiftsminskning för låntagarna av tillhoppa omkring 3,850 kronor om året, motsvarande i medeltal endast 64 kronor för varje här ifrågakommande fastighet. Ett bifall till framställningen syntes under sådana förhållanden knappast kunna hava någon större betydelse för låntagarnas ekonomi.

Statskontoret kunde för sin del icke finna de förhållanden, som av motionären åberopats för räntesänkning, vara av den beskaffenhet, att anledning föreläge att utöver vad 1929 års riksdag funnit skäligt vidtaga särskilda åtgärder i ämnet. Framhållas borde för övrigt, att, enligt vad statskontoret inhämtat, omkring hälften av de fastigheter, varom vore fråga, efter uppförandet övergått till nya ägare. Dessa nya ägare kunde givetvis icke betraktas såsom kristidsbyggare.

Vad slutligen anginge motionärens förslag, att de förmåner, som enligt gällande tomträttsavtal mellan föreningen och staten tillkomma statstjänstemans änka eller barn, måtte utsträckas att omfatta jämväl statstjänstemans föräldrar eller syskon, föreläge enligt ämbetsverkets mening icke anledning för en sådan ändring av tomträttsavtalet.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förevarande förslag om sänkning av räntan å vissa byggnadslån ur lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby överensstämmer i huvudsak med de framställningar härutinnan, som gjorts av tjänstemannasamhällets egnahemsförening. Utskottet tillstyrker det i propositionen framlagda förslaget. Däremot har utskottet icke ansett sig kunna förorda det motionsvis framställda yrkandet om ytterligare räntesänkning m. m. I detta avseende får utskottet hänvisa till vad statskontoret anfört.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herr Lundqvists motion II:501, må medgiva,

a) att räntan å de byggnadslån, som ur lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby utlämnats efter en räntefot överstigande $4\frac{1}{2}$ procent eller ock framdeles må komma att utlämnas, må, med iakttagande av de av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 1 februari 1935 förordade villkoren, räknat från och med den 1 januari 1935 tills vidare utgå efter $4\frac{1}{2}$ procent om året, därest lånet belöper å tomt, vilken innehaves av tjänstemannasamhällets vid Mörby egnahemsförening med begränsad personlig ansvarighet, statstjänsteman eller statstjänstemans änka eller barn, samt efter 5 procent om året, därest lånet belöper å annan tomt;

b) att räntan å det lån, som enligt riksdagens år 1933 lämnade medgivande må ur samma fond komma att beviljas nämnda förening för anläggning av vägar och öppna platser samt vatten- och avloppsledningar må, med iakttagande av omfördälda villkor, tills vidare utgå efter $4\frac{1}{2}$ procent om året.

Stockholm den 9 april 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 80.
